
**CONSEIL DE
L'EUROPE**

**EIROPAS
PADOME**

**COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EIROPAS CILVĒKTIESĪBU TIESA**

OTRĀ NODAĻA

LIETA “VITOLDS ĻITVA pret POLIJU”

(Pieteikums Nr. 26629/95)

SPRIEDUMS

STRASBŪRA

2000. gada 4. aprīlī

Lietā “Vitolds Ļitva pret Poliju”

Eiropas Cilvēktiesību tiesa (Otrā nodaļa), sanākusi kā palāta šādā sastāvā:

priekšsēdētājs M. Fišbahs [*M. Fischbach*],
tiesneši B. Konforti [*B. Conforti*],
Dž. Bonello [*G. Bonello*],
V. Stražņicka [*V. Strážnická*],
M. Caca-Nikolovska [*M. Tsatsa-Nikolovska*],
A. B. Baka [*A. B. Baka*],
E. Levits

un nodaļas sekretārs Ē. Frībergs [*E. Fribergh*],

un apspriedusies slēgtā sēdē 1999. gada 7. oktobrī un 2000. gada 23. martā,
pasludina šo spriedumu, kas pieņemts pēdējā no minētajiem datumiem.

PROCEDŪRA

1. Eiropas Cilvēktiesību komisija (“Komisija”) nodeva šo lietu Tiesai 1999. gada 6. martā. Lieta ierosināta, ņemot vērā pieteikumu (Nr. 26629/06) pret Polijas Republiku, ko saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (“Konvencija”) 25. pantu 1994. gada 6. augustā Komisijai iesniedza Polijas pilsonis Vitolds Ļitva [*Witold Litwa*] (“pieteikuma iesniedzējs”).

Komisijas pieprasījuma mērķis bija saņemt lēmumu par to, vai konkrētās lietas faktiskie apstākļi neliecina, ka atbildētāja valsts ir pārkāpusi Konvencijas 5. panta 1. punktā noteiktos pienākumus.

2. 1999. gada 31. martā Lielās palātas tiesnešu kolēģija saskaņā ar Konvencijas protokola Nr. 11 5. panta 4. punktu saistībā ar Tiesas Reglamenta 100. panta 1. punktu un 24. panta 6. punktu nolēma, ka lieta jāizskata palātā, kas izveidota vienā no Tiesas nodaļām. Tāpēc Tiesas priekšsēdētājs L. Vildhābers [*L. Wildhaber*] uzdeva šo lietu izskatīt Otrajai nodaļai (Reglamenta 52. panta 1. punkts). Nodaļā izveidotajā palātā *ex officio* bija J. Makaržiks [*J. Makarczyk*], Polijas pārstāvībai ievēlētais tiesnesis (Konvencijas 27. panta 2. punkts un Reglamenta 26. panta 1. punkta a) apakšpunkts), un M. Fišbahs [*M. Fischbach*], nodaļas priekšsēdētāja vietnieks (Reglamenta 26. panta 1. punkta a) apakšpunkts saistībā ar 12. pantu). Pārējos locekļus izraudzījās M. Fišbahs, un tie bija B. Konforti [*B. Conforti*], Dž. Bonello [*G. Bonello*], M. Caca-Nikolovska [*M. Tsatsa-Nikolovska*], A. B. Baka [*A. B. Baka*] un E. Levits (Reglamenta 26. panta 1. punkta b) apakšpunkts). Pēc tam, tā kā J. Makaržiks [*J. Makarczyk*] nevarēja piedalīties palātas sēdēs, Polijas valdība (“Valdība”) pēc palātas priekšsēdētāja uzaicinājuma norādīja, ka tā viņa vietā dalībai sēdēs vēlas iecelt citu vēlētu tiesnesi. Saskaņā ar turpmāk izdoto priekšsēdētāja rīkojumu aizvietotāja tiesnese V. Stražņicka [*V. Strážnická*] aizvietoja J. Makaržiku [*J. Makarczyk*] kā palātas dalībnieci (Reglamenta 26. panta 1. punkta a) apakšpunkts saistībā ar 29. pantu).

3. 1999. gada 27. aprīlī palāta saskaņā ar Reglamenta 59. panta 2. punktu nolēma noturēt tiesas sēdi šajā jautājumā.

---

4. Pēc tam palātas priekšsēdētājs uzaicināja puses saskaņā ar Reglamenta 59. panta 3. punktu iesniegt savus apsvērumu rakstus par šajā lietā izvirzītajiem jautājumiem. Sekretārs Valdības apsvērumu rakstu saņēma 1999. gada 3. septembrī. Pieteikuma iesniedzējs savu apsvērumu rakstu iesniedza 1999. gada 6. septembrī.

5. Saskaņā ar priekšsēdētāja lēmumu, kas pieteikuma iesniedzēja pārstāvjiem bija atļāvis vērsties pie Tiesas poļu valodā (Reglamenta 34. panta 3. punkts), tiesas sēde notika Cilvēktiesību ēkā Strasbūrā 1999. gada 7. oktobrī.

Tiesvedībā piedalījās:

a) valdības vārdā —

K. Drževickis [<i>K. Drzewicki</i>], Ārlietu ministrija,	<i>pārstāvis,</i>
A. Kaļinskis [<i>A. Kaliński</i>],	<i>advokāts,</i>
B. Drževicka [<i>B. Drzewicka</i>],	
M. Vaseka-Viadereka [<i>M. Wąsek-Wiaderek</i>],	<i>padomdevēji;</i>

b) pieteikuma iesniedzēja vārdā —

P. Solhajs [<i>P. Solhaj</i>] no Krakovas Advokatūras,	<i>advokāts,</i>
K. Tors [<i>K. Tor</i>] no Krakovas Advokatūras,	<i>padomdevējs.</i>

Tiesa noklausījās P. Solhaja un K. Drževicka uzrunu, kā arī K. Drževicka un K. Tora atbildes uz Tiesas tiesnešu uzdotajiem jautājumiem.

FAKTISKIE APSTĀKĻI

I. LIETAS APSTĀKĻI

6. Pieteikuma iesniedzējam, kas dzimis 1946. gadā, ir invaliditāte, jo viņš neredz ar vienu aci un otras acs redze ir stipri bojāta.

7. 1994. gada 5. maijā pieteikuma iesniedzējs kopā ar suni, kuru viņš izmanto kā pavadoni, devās uz Krakovas 30. pasta nodaļu, lai pārbaudītu savas pasta kastītes. Viņam līdzī devās V. K. Pieteikuma iesniedzēja pasta kastītes bija tikušas atvērtas, un tās bija tukšas. Pieteikuma iesniedzējs sūdzējās pasta nodaļas darbiniekiem, kas pēc tam piezvanīja policijai, apgalvojot, ka pieteikuma iesniedzējs ir piedzēries un uzvedas agresīvi.

8. Tajā pašā dienā plkst. 12.20 policijas darbinieki aizveda pieteikuma iesniedzēju uz Krakovas atskurbtuvi [*Izba Wyrzeźwień*] un aizturēja tur sešas stundas un trīsdesmit minūtes. Darbinieki, aizpildot veidlapu, reģistrēja pieteikuma iesniedzēja uzturēšanos.

9. Veidlapa bija iepriekš iespiesta. Tās numurs bija 006107/94, bet nosaukums — “Atskurbtuvē ievietotas personas reģistrācijas karte”. Tā tika aizpildīta ar roku. Pēc daļas, kur bija ziņas par pieteikuma iesniedzēja identitāti, pārējā veidlapa bija sadalīta septiņās daļās. Pirmajā daļā “Uzņemšanas pieprasījums” bija norādīts, ka pieteikuma iesniedzējs ieradies centrā plkst. 12.45. Arestēšanas iemesls daļēji bija drukāts un daļēji ar roku rakstīts. Tur bija iespiesta 1982. gada 26. oktobra Likuma 40. panta 1. punkta rezolūtīvā daļa (tā citēta 26. punktā turpmāk tekstā). Ar roku rakstītais teksts bija šāds:

“[Pieteikuma iesniedzējs] izraisīja traci *Uroczka Osiedle* pasta nodaļā.”

10. Otru daļu “Ārsta novērtējums” bija parakstījis ārsts, un tajā bija šāds teksts:

“1. Anamnēze

1) Apstākļi, izdzertā alkohola veids un daudzums, ar reibumu saistītie fakti: [rakstīts ar roku] jūtama alkohola smaka — atsakās veikt izelpas pārbaudi

[..]

2. Ievestās personas izmeklēšana

1) Uzvedība: runā skaidri; bezsamaņā; miegains; runātīgs; mierīgs; kauslīgs; nerunīgs; savaldīgs [ar roku pasvītroti vārdi “runā skaidri” un “runātīgs”].

2) Garastāvoklis: jautrs; nomākts, vidējs; uzbudināts [ar roku pasvītrots vārds “vidējs”].

3) Gaita: stabila; nestabila; trūkst līdzsvara [ar roku pasvītrots vārds “nestabila”].

4) Runa: skaidra; neskaidra; murminoša [ar roku pasvītrots vārds “neskaidra”].

5) Vemšanas pēdas: redzamas; nav redzamas [ar roku pasvītrots vārds “nav redzamas”].

6) Pulss: atbilst normai; neatbilst normai; stiprs; vājš [ar roku pasvītroti vārdi “atbilst normai” un “stiprs”].

7) Sirdsdarbība: normāls ritms; nenormāls ritms; skaidri toņi; neskaidri toņi [ar roku pasvītroti vārdi “normāls ritms” un “skaidri toņi”].

8) Acu zīlītes: paplašinātas; atbilst normai; neatbilst normai; sašaurinātas; lēna reakcija; nereaģē [ar roku pasvītrots vārds “atbilst normai”].

9) Āda: bāla; sārta; normāla asins pieplūde; zilgana [ar roku pasvītroti vārdi “normāla asins pieplūde”].

10) Plaušas: [ar roku rakstītais teksts nav salasāms].

11) Vēdera dobuma orgānu stāvoklis: [rakstīts ar roku] vēders [īpašības vārds nav salasāms].

12) Traumas: [rakstīts ar roku] nav.

13) Citas kaites: [rakstīts ar roku] nopietni bojāta redze.

14) Izmeklētās personas stāvokļa apraksts: [rakstīts ar roku] mērena reibuma stāvoklis.

[drukāts teksts] Veicot izmeklēšanu, es esmu konstatējis, ka ievestā persona ir:

1) tādā reibuma stāvoklī, kas pamato tās turēšanu atskurbtuvē [rakstīts ar roku] 6 [drukāts teksts] stundas [šis ieraksts pasvītrots ar roku];

2) jāved uz valsts veselības aprūpes iestādi [nav atzīmēts];

3) nav jāievieto atskurbtuvē [nav atzīmēts].”.

11. Nākamo daļu nosaukumi bija “III. Atskurbtuves/maināšanas vadītāja lēmums” un “IV. Atskurbtuves uzraudzībā glabājamie priekšmeti”. Šajā daļā norādīti šādi no pieteikuma iesniedzēja paņemti priekšmeti:

[...] personas apliecība [Nr.] DB 3429943; [citu dokumentu apraksts nav salasāms]; 654 700 [vecie] zloti (PLZ); “Polyot” pulkstenis, [izgatavots no] zeltīta metāla; asaru gāzes pistole; [citu priekšmetu apraksts nav salasāms]; atslēgas (astņņpadsmīt); naudas maks; virsjaka; kreklis; bikses; josta; apavi”.

12. V daļā “Alkohols, kas paņemts no [attiecīgās personas]” nebija ierakstu. VI daļā “Uzturēšanās atskurbtuvē” bija pasākumu saraksts, kurus var piemērot iereibušai personai (tostarp zāļu lietošana, silta vai auksta vanna, ievietošana izolatorā, fiziska ierobežošana, izmantojot siksnas vai spaidu kreklu) un šīs personas uzvedības apraksts. Pieteikuma iesniedzēja uzvedība, garīgais un fiziskais stāvoklis tika novērtēts kā “labs”. Pēdējā daļā “VII. Atbrīvošana no atskurbtuves” bija ierakstīts, ka pēc sešām ar pusi stundām ārsts novērtēja pieteikuma iesniedzēju kā “atskurbušu” un ka viņš tika atbrīvots plkst. 19.15. Ar roku rakstītā piezīmē norādīts, ka pieteikuma iesniedzējs atteicies parakstīt karti.

13. 1994. gada 10. maijā pieteikuma iesniedzējs iesniedza prasību Krakovas Rajona prokuratūrai [*Prokurator Rejonowy*], lai tā ierosinātu tiesvedību krimināllietā pret policijas darbiniekiem, kas viņu arestēja 1994. gada 5. maijā, kā arī pret Krakovas atskurbtuves darbiniekiem. Viņš apgalvoja, ka policisti ir viņu piekāvusi un sūdzējās par atskurbtuves darbinieku uzvedību.

14. 1994. gada 29. maijā pieteikuma iesniedzējs Krakovas Reģionālajā tiesā [*Sąd Wojewódzki*] iesniedza sūdzību par mantu glabātuvī, lūdzot kompensāciju “par nelikumīgiem valsts pārstāvju uzbrukumiem 1994. gada 5. maijā un personīgo mantu zādzību”. Tiesa uzskatīja, ka pieteikuma iesniedzēja prasība jāizskata kā kompensācijas prasība par acīmredzami nepamatotu arestēšanu saskaņā ar Kriminālprocesa kodeksa 487. pantu.

15. 1994. gada 28. novembrī Krakovas Reģionālā tiesa noraidīja prasību, secinot, ka pieteikuma iesniedzēja arestēšana bijusi pamatota. Tiesas lēmums bija šāds:

“Pamatojoties uz [pieteikuma iesniedzēja] liecību, XII policijas iecirkņa iesniegtu rakstisku informāciju un [materiāliem], kas iekļauti Krakovas Rajona prokuratūras lietā Nr. 2 DS 1842/94, t. i., aizturēšanas veidlapu [...] Nr. 006107 ar uzņemšanas pieprasījumu, mēs konstatējam, ka 1994. gada 5. maijā [pieteikuma iesniedzējs], esot alkohola iedarbības ietekmē, traucēja sabiedrisko kārtību [*zakłócił porządek publiczny*] Krakovas pasta nodaļā Nr. 30 [...]. Policija iesaistījās pēc pasta darbinieku pieprasījuma. Tā kā arestētais smakoja pēc alkohola, viņu aizveda uz atskurbtuvī, kur pēc medicīniskās apskates atzina, ka viņš ir “mēreni iereibis”, un viņš tika uzņemts atskurbtuvē.

Minētie fakti norāda uz to, ka [pieteikuma iesniedzēja] arestēšana bija pamatota. Tādēļ nav pamata piešķirt viņam kompensāciju saskaņā ar Kriminālprocesa kodeksa 50. panta noteikumiem.”

16. 1994. gada 1. decembrī Krakovas Centra rajona [*Kraków-Śródmieście*] prokuratūra, pamatojoties uz aizdomām par likumpārkāpumiem, proti, uzbrukumu, zādzību un pieteikuma iesniedzēja personas tiesību pārkāpšanu, sāka izmeklēšanu saistībā ar pieteikuma iesniedzēja 1994. gada 10. maija sūdzību.

17. 1994. gada 5. decembrī pieteikuma iesniedzējs iesniedza apelācijas sūdzību pret Krakovas Reģionālās tiesas 1994. gada 28. novembra lēmumu. Viņš apgalvoja, ka šis lēmums bijis pieņemts, neņemot vērā pamatodus pierādījumus, bet tikai policistu apgalvojumus. Vēl viņš norādīja, ka policisti viņam uzbrukuši un ka viņa personīgās mantas tikušas nozagtas. Pieteikuma iesniedzējs pamatojās uz Konvencijas 3. pantu, 6. panta 1. punktu un 8. pantu.

18. Krakovas Apelācijas tiesa [*Sąd Apelacyjny*] 1995. gada 25. janvārī noraidīja šo apelācijas sūdzību. Lēmums bija pamatots šādi:

“[Pieteikuma iesniedzēja] apelācijas sūdzība nav pamatota. Pretēji viņa apgalvojumiem attiecīgajā datumā, proti, 1994. gada 5. maijā, [pieteikuma iesniedzējs] bija alkohola iedarbības ietekmē; viņa stāvoklis tika raksturots kā “mērens reibums”. Šādā stāvoklī viņš devās uz Pasta nodaļu Nr. 30, kur viņš izraisīja sabiedriskās kārtības traucējumus. Attiecīgās pasta nodaļas darbinieki izsauca policiju [..]. [Policisti], konstatējot, ka pieteikuma iesniedzējs smako pēc alkohola, aizveda viņu uz atskurbtuvi. [Medicīniskajā] izmeklēšanā tika atklāts, ka viņš ir “mērena reibuma” stāvoklī, un viņš tika aizturēts līdz atskuršanai. Pieteikuma iesniedzējs neļāva veikt izelpas pārbaudi.

Policistu klātbūtnē tika paņemtas [pieteikuma iesniedzēja mantas] un noglabātas atskurbtuves uzraudzībā. [..] Saistībā ar to jāsaaka, ka policisti neaplaupīja pieteikuma iesniedzēju. Policistu iejaukšanās un pieteikuma iesniedzēja ievietošana atskurbtuvē bija pamatota.

[Mēs] tādēļ nevaram piekrist [pieteikuma iesniedzēja] viedoklim, ka policisti veica laupīšanu un ka pieteikuma iesniedzēju arestēja un ievietoja atskurbtuvē nepamatoti.”

19. 1995. gada 28. februārī Krakovas Centra rajona [*Kraków-Śródmieście*] prokuratūra slēdza izmeklēšanu, kas bija sākta pēc pieteikuma iesniedzēja pieprasījuma. Tomēr 1995. gada 1. decembrī Krakovas Reģionālā prokuratūra [*Prokurator Wojewódzki*] saistībā ar pieteikuma iesniedzēja apelācijas sūdzību atcēla šo lēmumu un izdeva rīkojumu veikt papildu izmeklēšanu.

20. 1996. gada 19. februārī Krakovas *Grzegórzki* policijas iecirkņa policisti no uzklaušīja V. K. liecību, kas bija liecinieks notikumiem pasta nodaļā 1994. gada 5. maijā. Attiecīgā daļa viņa liecībā bija šāda:

“Es pazīstu [pieteikuma iesniedzēju] kopš 1969. gada, bet mums nav regulāras saskarsmes un mēs nesatiekamies bieži. Aptuveni pirms viena gada dienā, kuras datumu es [tagad] nevaru norādīt, es satiku [pieteikuma iesniedzēju] *Nowa Huta* [rajons Krakovā]. Mēs kopā devāmies pie optiķa un pēc tam uz pasta nodaļu. Viņš man neteica, kādēļ dodas uz pasta nodaļu. Viņam līdzī bija suns, un, tā kā pasta nodaļā suņus nedrīkst ievest, es paliku ārpus ēkas un turēju suni pavadā [pēc pieteikuma iesniedzēja lūguma]. [Pieteikuma iesniedzējs] iegāja ēkā. Pēc kāda laika viņš atgriezās, bija uzbudinātā stāvoklī un teica, ka vai nu [pasta darbinieki] nav aizslēguši viņa pasta kastītes, vai arī kāds ir tāds uzlauzis. Pēc tam viņš atkal iegāja pasta nodaļā. Ziņkārības dēļ es sekoju viņam kopā ar suni. Uzreiz pēc tam divi policisti iegāja ēkā un piegāja pie [pieteikuma iesniedzēja]. Viņš man teica, lai izvedu suni no ēkas. Tajā pašā laikā viens policists pienāca pie manis un pārbaudīja manu personas apliecību. Pēc tam es izgāju no ēkas. Stāvot ārā, es redzēju, kā policisti izveda [pieteikuma iesniedzēju] no ēkas, pavadīja viņu līdz patruļmašīnai un aizbrauca. Manuprāt, visā starpgadījuma laikā [pieteikuma iesniedzējs] bija mierīgs; tāpēc es nezinu, kāpēc policisti viņu aizveda. Es neredzēju, ka policisti, kamēr viņu veda, būtu viņu situši; viņi turēja viņu ar rokām. Es neatceros, vai [pieteikuma iesniedzējs] pateica vai nepateica, ka suns, kuru es turēju pavadā, ir viņa suns [..].”

21. 1996. gada 26. februārī Krakovas *Grzegórzki* policijas iecirknis pārtrauca izmeklēšanu, secinot, ka likumpārkāpums nav veikts. Lēmuma pamatojuma attiecīgās daļas ir šādas:

“Attiecīgi tika uzklaušītas [starpgadījumā 1994. gada 5. maijā iesaistīto] policistu liecības. Viņi norādīja, ka [pieteikuma iesniedzējs] tika aizvests uz [Krakovas] atskurbtuvi saistībā ar viņa izraisīto traci un reibuma stāvokli. Viņi viņam nesita; viņi tikai turēja viņu, vedot uz patruļmašīnu un ievietojot viņu tajā. Viņi norādīja, ka [pieteikuma iesniedzējam] nebija suņa un ka pasta nodaļā bija cilvēks ar suni [pavadā], proti, V. K. Tomēr neviens nezināja, ka šis suns pieder [pieteikuma iesniedzējam]. [..] [Krakovas] atskurbtuves ārsts apstiprināja, ka [pieteikuma iesniedzējs] bija iereibis [..].”

Šo lēmumu 1996. gada 27. februārī apstiprināja Krakovas Centra rajona prokuratūra.

22. 1996. gada 5. martā V. K., iepazīnies ar minētā lēmuma pamatojumiem, sagatavoja notariāli apstiprinātu paziņojumu. Paziņojuma attiecīgā daļa ir šāda:

“Es, V. K., ar šo notāra klātbūtnē paziņoju, ka pēc iepazīšanās ar [lēmumu pārtraukt izmeklēšanu], nepiekrītu tam, kā [minētajā dokumentā] aprakstīti notikumi, kuriem biju liecinieks.

Kad tika uzklausi mana liecība, es pilnībā noliedzu mājienu uz to, ka [pieteikuma iesniedzējs] bija piedzēries; [...] pirms starpgadījuma es vienu stundu biju kopā ar viņu, un es [joprojām] pilnībā izslēdzu šādu iespēju.

[Pieteikuma iesniedzējs] neizraisīja traci pasta nodaļā; viņš pacēla balsi, tikai lai viņu varētu sadzirdēt troksnī, ko radīja liels daudzums klientu — vienlaikus aptuveni divsimt personu, kas stāvēja rindās pie pasta nodaļas kasēm. [...] Viņš skaļā balsī pieprasīja runāt ar pasta nodaļas priekšnieku, lai saņemtu paskaidrojumu, kāpēc viņa pastkastītes ir tikušas atslēgtas [...] un [kāpēc] viena no tām ir tikusi uzlauzta. [...] Viņa suns palika ārā, jo ēka bija pilna ar cilvēkiem, tāpēc suns nevarēja būt iekšā, [...] kā apgalvoja policisti; viņi [vienkārši] meloja. Pasta nodaļas priekšnieks neiznāca runāt ar [pieteikuma iesniedzēju]; viņa vietā ieradās policisti un pieprasīja mums uzrādīt personas apliecību. Es iedevu savu apliecību, un [pieteikuma iesniedzējs] — mierīgi — iedeva savu apliecību. Viņi rūpīgi pārbaudīja personas apliecības un izdarīja pierakstus savās piezīmju grāmatās. Pārbaudot [pieteikuma iesniedzēja] dokumentus, viņiem vajadzēja uzzināt, ka viņš ir invalīds [t. i., ka viņam ir stipri bojāta redze] [...]. Viņi man atdeva manu personas apliecību, bet [pieteikuma iesniedzēju] aizveda uz patruļmašīnu un aizveda projām. Arestēšanas laikā [pieteikuma iesniedzējs] uzvedās mierīgi; viņš tikai lūdza policistiem vai nu ļaut viņam ņemt suni līdzi, vai arī nodrošināt to, [ka suni paņem kāds cits]. Es biju notikušā liecinieks. Viņi neatbildēja uz viņa lūgumu un aizbrauca [...].”

23. 1996. gada 5. aprīlī Krakovas Centra rajona prokuratūra *ex officio* atkārtoti sāka izmeklēšanu saistībā ar 1994. gada 5. maija notikumiem, bet pārtrauca to 1996. gada 23. maijā, secinot, ka likumpārkāpums nav izdarīts.

II. ATTIECĪGĀS VALSTS TIESĪBU AKTI UN PRAKSE

A. Iereibušu cilvēku arestēšana saskaņā ar 1982. gada 26. oktobra Likumu par izglītošanu atturības jautājumos un cīņu pret alkoholismu

24. 1982. gada 26. oktobra Likumā par izglītošanu atturības jautājumos un cīņu pret alkoholismu [*Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* — “1982. gada 26. oktobra Likums”] izklāstīti pasākumi, kurus var piemērot divu kategoriju personām: “no alkohola atkarīgām” personām un “iereibušām” personām. Likuma 21.–38. pantā aprakstīta “no alkohola atkarīgu personu” brīvprātīga un piespiedu ārstēšana, savukārt 39. un 40. pantā izklāstīti pasākumi, kurus var piemērot “iereibušām personām”.

25. Saskaņā ar šā likuma 39. pantu atskurbtuves ierīko un pārvalda iestādes tajās pašvaldībās, kurās dzīvo vairāk nekā 50 000 iedzīvotāju.

26. Šā likuma 40. panta (konkrētajā laikā spēkā esošajā redakcijā) attiecīgajā daļā noteikts:

“1. Iereibušas personas, kas uzvedas uzbrūkoši sabiedriskā vietā vai darbavietā, ir tādā stāvoklī, kas apdraud viņu dzīvību vai veselību, vai pašas apdraud citu personu dzīvību vai veselību, var nogādāt atskurbtuvē vai valsts veselības aprūpes iestādē, vai arī attiecīgās personas dzīvesvietā.

2. Ja nav atskurbtuves, tad šādas personas var vest uz [policijas iecirkni].

3. [Iereibušas] personas, kas aizvestas uz atskurbtuvi vai [policijas iecirkni], uzturas tur, līdz tās ir atskurkušas, bet ne ilgāk kā divdesmit četras stundas [...].

4. Ja ir pamats ierosināt tiesvedību [attiecībā uz iereibušu personu] saistībā ar [viņam veikto] piespiedu ārstēšanu [alkohola atkarības dēļ], [iesaistītās iestādes] nekavējoties ziņo [par šo faktu] attiecīgajai alkoholisma apkarošanas komitejai [...].”

27. Persona, kas arestēta un pēc tam aizturēta atskurbtuvē saskaņā ar šā likuma 40. pantu, nav tiesīga ierosināt tiesvedību, kurā tiek apstrīdēta viņas brīvības atņemšanas likumība, jo atbilstīgi Kriminālprocesa kodeksa 206. pantam tikai persona, kas apcietināta uz aizdomu pamata par likumpārkāpuma izdarīšanu, var pārsūdzēt lēmumu par savu apcietināšanu (skat.

Augstākās tiesas 1992. gada 12. februāra spriedumu (Nr. I KZP 43/91), ko kopīgi pieņēma septiņi tiesneši, *OSNKW 1992/5-6/32*).

28. Administrācijas, vietējās ekonomikas un vides aizsardzības ministra 1983. gada 7. maija rīkojumā (kas tika anulēts ar Veselības un sociālo lietu ministra 1996. gada 23. oktobra rīkojumu) par iereibušu personu nogādāšanu atskurbtuvēs, šo atskurbtuvju organizāciju un tajās nodrošināto ārstēšanu, transportēšanas izmaksām uz atskurbtuvi vai policiju un uzturēšanās izmaksām atskurbtuvē vai policijā sīki izklāstīti noteikumi attiecībā uz aizturēšanu atskurbtuvē.

29. Rīkojuma 9. pantā (saskaņā ar attiecīgajā laikā spēkā esošo redakciju) noteikts:

“1. Personai, kas nogādāta atskurbtuvē, nekavējoties veic medicīnisku apskati.

2. Pēc medicīniskās apskates ārsts pārliecinās, vai šī persona ir ievietojama atskurbtuvē [...], vai arī tā būtu jāievieto slimnīcā vai citā medicīnas iestādē [...], vai arī par to, ka nav reibuma pazīmju, kas pamatotu ievietošanu atskurbtuvē.”

30. Nebija tādu noteikumu, kur būtu paredzēts, ka iestādēm jāveic papildu pārbaudes (piemēram, asinsanalīze vai izelpas pārbaude), lai noteiktu, vai attiecīgā persona ir vai nav iereibusi. Rīkojuma 16. panta attiecīgajā daļā ir teikts:

“Alkohola koncentrācijas pārbaudi veic pēc iereibušās personas pieprasījuma [...]”

31. Saskaņā ar šā rīkojuma 21. pantu no personas, kas ievietota atskurbtuvē, iekasē maksu gan par uzturēšanos atskurbtuvē, gan par aizvešanu uz atskurbtuvi saskaņā ar tarifiem, kas atbilst attiecīgi 20 % un 4 % no vidējās mēnešalgas valsts sektorā. Ja konkrētajai personai nav pietiekami daudz naudas, tad atskurbtuvei saskaņā ar 22. pantu ir tiesības paņemt ķīlā personas mantas.

B. Jēdziens “sabiedriskās kārtības traucēšana”

32. Sabiedriskās kārtības traucēšana [*zakłócenie porządku publicznego*] konkrētajā laikā tika uzskatīta par maznozīmīgu likumpārkāpumu, par kuru soda saskaņā ar Administratīvo pārkāpumu kodeksa 51. pantu. Konkrētajā laikā spēkā esošā šā panta redakcija bija šāda:

“1. Ikvienai personai, kas kļūdzot vai ar trokšņainu, satraukumu izraisošu vai citā veidā traucējošu uzvedību traucē sabiedrisko mieru, sabiedrisko kārtību, vai [iedzīvotāju] naktsmieru vai uzbrūkoši uzvedas sabiedriskā vietā, var piemērot brīvības atņemšanu maksimāli uz diviem mēnešiem vai naudas sodu [no PLZ 100 000 līdz 1500 000 apmērā [...].

2. Ja minētajai uzvedībai ir huligānisks raksturs vai ja attiecīgā persona ir iereibusi, tad tai var piemērot brīvības atņemšanu [maksimāli uz trīs mēnešiem] [...] vai naudas sodu [no PLZ 100 000 līdz 5000 000] apmērā.”

III. KONVENCIJAS 5. PANTA 1. PUNKTA PROJEKTA IZSTRĀDE

33. 1949. gada 8. septembrī Eiropas Padomes Konsultatīvā asambleja pieņēma Ieteikumu Nr. 38. Topošā 5. panta projekta teksts tika ietverts 2. pantā un bija formulēts šādi:

“Konvencija nosaka, ka tās dalībvalstis uzņemas nodrošināt visām personām, kuras dzīvo to teritorijā,

1) personas neaizskaramību saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas deklarācijas 3., 5. un 8. pantu;

[..]

---

3) aizsardzību pret patvaļīgu arestēšanu, aizturēšanu, izraidīšanu un citiem pasākumiem saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas deklarācijas 9., 10. un 11. pantu [..].”

34. 1950. gada 4. februārī Sālena [*Salén*] kungs (Zviedrijas pārstāvis) piedāvāja šādu Ieteikuma Nr. 38 2. panta 3. punkta grozījuma projektu:

“2. panta 3. punkts: beigās pievieno:

“Šis noteikums neizslēdz tiesības veikt nepieciešamos pasākumus, lai apkarotu klaiņošanu un alkoholismu vai lai nodrošinātu attiecīgo pienākumu izpildi saistībā ar ģimenes uzturņaudas samaksu.””

35. 1950. gada 6. februārī Sālena kungs, atsauc paša ierosinātos grozījumus

“saistībā ar to, ka pamatojumā, kas ietverts Ekspertu komitejas ziņojumā, ir skaidri norādīts:

“[...] ka 6. panta teksts [konkrētajā laikā vispārīgs pants, ar kuru tiek atļauta garantēto tiesību un brīvību ierobežošana, lai nodrošinātu citu personu tiesību un brīvību atzīšanu un ievērošanu un lai tiktu ievērotas morāles, sabiedriskās kārtības un drošības prasības demokrātiskā sabiedrībā], ietver arī dalībvalstu tiesības veikt nepieciešamos pasākumus, lai apkarotu klaiņošanu un alkoholismu, un nodrošinātu to, ka tiek pildīts pienākums maksāt ģimenes uzturņaudu.””

36. Saistībā ar Konvencijas pagaidu projekta 6. pantu tika reģistrēts šāds komentārs:

“Zviedrijas pārstāvis turklāt pieprasīja, lai tiktu reģistrēts, ka 6. panta teksts jo īpaši ietver parakstītājvalstu tiesības veikt nepieciešamos pasākumus, lai apkarotu klaiņošanu un alkohola lietošanu [*l'alcoolisme* franču valodā] vai lai nodrošinātu pienākumu izpildi saistībā ar alimentu samaksu; [ekspertu] komiteja nešaubās, ka tam var piekrist, jo šādus ierobežojumus pamato sabiedriskās morāles un sabiedriskās kārtības prasības.”

37. No 1950. gada 6. marta līdz 10. martam — Ekspertu komitejas otrajā sēdē — tika apspriests cits Konvencijas 5. panta 1. punkta variants, un nobeigumā tas tika izveidots par 6. punkta projektu. Tika ierosināts šāds 6. panta projekts:

"1. Nevienam nedrīkst atņemt brīvību, izņemot sekojošos gadījumos un likumā noteiktā kārtībā:

a) ja persona tiek tiesiski aizturēta uz kompetentas tiesas sprieduma pamata;

b) ja kāda persona tiek likumīgi aizturēta un apcietināta par nepakļaušanos likumīgam tiesas nolēmumam, vai lai nodrošinātu jebkuru likumā paredzētu pienākumu izpildi;

c) ja persona tiek tiesiski aizturēta vai apcietināta ar nolūku nodot viņu kompetentām tiesību aizsardzības iestādēm, balstoties uz pamatotām aizdomām, ka šī persona ir izdarījusi likumpārkāpumu, vai ja ir pamatots iemesls uzskatīt par nepieciešamu aizkavēt viņu izdarīt noziegumu vai nepieļaut viņa bēgšanu pēc nozieguma izdarīšanas;

d) ja likumīgā kārtā tiek aizturēts nepilngadīgais, lai nodotu viņu pedagoģiskā uzraudzībā;

e) ja likumīgi tiek aizturētas personas ar nolūku aizkavēt infekcijas slimību izplatīšanos, vai garīgi slimas personas, alkoholiķi vai narkomāni, vai klaidoņi;

f) ja likumīgi tiek aizturēta vai apcietināta kāda persona ar nolūku neļaut šai personai nelikumīgi ieceļot valstī, vai ja attiecībā pret kādu personu norit tiesvedība izraidīšanas vai izdošanas lietā.”

38. Šobrīd e) apakšpunkts franču valodā lasāms šādi:

“e) *s'il s'agit de la détention régulière d'une personne susceptible de propager une maladie contagieuse, d'un aliéné, d'un alcoolique, d'un toxicomane ou d'un vagabond;*”

---

39. Visbeidzot — 1950. gada 3. novembrī — pēc tam, kad Ekspertu komiteja pēdējo reizi bija izskatījusi Konvencijas tekstu, minētais teksts tika aizvietots ar pašreizējo Konvencijas 5. panta 1. punktu; Ekspertu komitejas veiktās izmaiņas tik aprakstītas kā “formālas korekcijas un ar tulkojumu saistītas korekcijas”. Toreiz tekstā angļu valodā vārds “alkoholiķis” [*alcoholic*], kas ietverts e) apakšpunktā, tika aizvietots ar vārdu “alkoholiķi” [*alcoholics*].

LIETAS IZSKATĪŠANA KOMISIJĀ

40. Vitolds Ļitva [*Witold Litwa*] vērsās pie Komisijas 1994. gada 6. augustā. Viņš apgalvoja, ka viņa aizturēšana Krakovas atskurbtuvē 1994. gada 5. maijā bijusi nelikumīga un patvaļīga un tāpat ir bijusi Konvencijas 5. panta 1. punkta pārkāpums. Vēl viņš apgalvoja, ka tajā pašā dienā aresta mēģinājuma laikā policijas darbinieki viņam uzbrukuši un situši, ka pēc tam atskurbtuves darbinieki izturējušies pret viņu pazemojoši un ka abi šie fakti ir pretrunā Konvencijas 3. pantam. Visbeidzot, atsaucoties uz 1. pantu Protokolā Nr. 1, pieteikuma iesniedzējs apgalvoja, ka pēc arestēšanas un paturēšanas atskurbtuvē viņš ir zaudējis savas personīgās lietas un suni pavadoni.

41. 1997. gada 25. septembrī Komisija paziņoja, ka pieteikums (Nr. 26629/95) ir pieņemams, ciktāl tas attiecas uz pieteikuma iesniedzēja aizturēšanas likumību Krakovas atskurbtuvē. Komisija paziņoja, ka pārējā pieteikuma daļa ir nepieņemama. Savā 1998. gada 4. decembra ziņojumā (bijušais Konvencijas 31. pants) Komisija (ar divdesmit vienu balsi pret piecām) pauda viedokli, ka 5. panta 1. punkta pārkāpums nav noticis¹.

GALĪGIE IESNIEGUMI TIESAI

42. Pieteikuma iesniedzējs — gan savā apsvērumu rakstā, gan 1999. gada 7. oktobra tiesas sēdē — pieprasīja, lai tiesa atzīst, ka viņam nelikumīgi tika atņemta brīvība un ka atbildētāja valsts ir pārkāpusi Konvencijas 5. panta 1. punktu. Viņš lūdza Tiesai taisnīgu kompensāciju saskaņā ar 41. pantu.

43. Savukārt Valdība lūdza Tiesai apstiprināt Komisijas atzinumu, ka pieteikuma iesniedzēja aizturēšana notikusi saskaņā ar Konvencijas 5. panta 1. punkta e) apakšpunktu, un secināt, ka nav noticis 5. panta 1. punkta pārkāpums.

JURIDISKAIS PAMATOJUMS

I. KONVENCIJAS 5. PANTA 1. PUNKTA IESPĒJAMĀS PĀRKĀPUMS

44. Pieteikuma iesniedzējs apgalvoja, ka Krakovas atskurbtuvē viņš ir aizturēts nelikumīgi un patvaļīgi. Viņš apgalvoja, ka viņa aizturēšana nav atbildusi nevienam no izņēmumiem attiecībā uz personas brīvības nodrošināšanu, kuri minēti Konvencijas 5. panta a)–f) apakšpunktā. Turklāt, ņemot vērā apstākļus, kādos viņš tika aizturēts, viņa aizturēšanai nebija atbilstīga juridiskā pamatojuma saskaņā ar Polijas tiesību aktiem. Viņš apgalvoja, ka ir noticis Konvencijas 5. panta 1. punkta pārkāpums; minētajā pantā noteikts šādi:

---

¹ *Sekretāra piezīme.* Šis ziņojums ir pieejams pie sekretāra.

“1. Ikvienam cilvēkam ir tiesības uz brīvību un personas neaizskaramību. Nevienam nedrīkst atņemt brīvību, izņemot sekojošos gadījumos un likumā noteiktā kārtībā:

a) ja persona tiek likumīgi aizturēta uz kompetentas tiesas sprieduma pamata;

b) ja kāda persona tiek likumīgi aizturēta vai apcietināta par nepakļaušanos likumīgam tiesas spriedumam, vai lai nodrošinātu jebkuru likumā paredzētu pienākumu izpildi;

c) ja kāda persona tiek likumīgi arestēta vai aizturēta ar nolūku nodot viņu kompetentiem juridiskiem orgāniem, balstoties uz pamatotām aizdomām, ka šī persona ir pārkāpusi likumu, vai ja ir pamatots iemesls uzskatīt par nepieciešamu aizkavēt viņu izdarīt likumpārkāpumu vai nepieļaut viņa bēgšanu pēc likumpārkāpuma izdarīšanas;

d) ja likumīgi tiek aizturēts nepilngadīgais vai nu pāraudzināšanas nolūkā, vai lai nodotu viņu kompetentām tiesībsardzības iestādēm;

e) ja likumīgi tiek aizturētas personas ar nolūku aizkavēt infekcijas slimību izplatīšanos, vai garīgi slimas personas, alkoholiķi vai narkomāni, vai klaidoņi;

f) ja likumīgi tiek aizturēta vai apcietināta kāda persona ar nolūku neļaut šai personai nelikumīgi ieceļot valstī, vai ja attiecībā pret kādu personu tiek veiktas darbības ar nolūku šo personu deportēt vai izraidīt no valsts.”

45. Valdība to apstrīdēja. Valdība atbalstīja Komisijas ziņojumā pausto Komisijas atzinumu un apgalvoja, ka pieteikuma iesniedzēja aizturēšana tikusi īstenota saskaņā ar Polijas tiesību aktiem un tā atbildusi Konvencijas 5. panta 1. punkta e) apakšpunkta prasībām, proti, attiecīgajā noteikumā pieļauta “likumīga [...] alkoholiķu [...] aizturēšana”.

A. Vai pieteikuma iesniedzējam “tika atņemta brīvība”?

46. Kā secināja Komisija, un to puses iepriekš neapstrīdēja, arī Tiesa secina, ka pieteikuma iesniedzēja aizturēšana Krakovas atskurbtuvē ir bijusi “brīvības atņemšana” Konvencijas 5. panta 1. punkta izpratnē.

B. Vai brīvības atņemšana bija pamatota saskaņā ar 5. panta 1. punkta a)–f) apakšpunktu?

1. Lietas tvērums

47. Pieteikuma iesniedzējs uzskatīja, ka viņa aizturēšana nav atbildusi nevienam no atļautajiem brīvības atņemšanas pamatojumiem, kas norādīti 5. panta 1. punktā.

48. Valdība apgalvoja, ka Komisija tika secinājusi, ka pieteikuma iesniedzēja aizturēšana bija pamatota saskaņā ar 5. panta 1. punkta e) apakšpunktu, kurā atļauta “likumīga [...] alkoholiķu [...] aizturēšana”.

49. Tiesa atgādina, ka Konvencijas 5. panta 1. punktā ir brīvības atņemšanas atļauto pamatojumu saraksts, kur minēti visi iespējamie pamatojumi. Tātad brīvības atņemšana nav likumīga, ja tā nebilst vienam no pamatojumiem, kas minēti 5. panta 1. punkta a)–f) apakšpunktā. Tomēr viena pamatojuma piemērojamība neizslēdz cita pamatojuma piemērojamību; brīvības atņemšanu atkarībā no apstākļiem var pamatot ar vienu vai vairāku apakšpunktu noteikumiem (citu avotu starpā skat. 1998. gada 2. septembra spriedumu lietā “*Erkalo* pret Nīderlandi”, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VI, 2477. lpp., 50. punkts).

---

50. Tiesa konstatē, ka Valdība, lai pamatotu pieteikuma iesniedzēja aizturēšanu, nav atsaukusies ne uz vienu citu pamatojumu, kā vienīgi uz e) apakšpunktā minēto. Tāpēc ir pamats uzskatīt, ka brīvības atņemšana nebija saistīta ar 5. panta a), b), c), d) vai f) apakšpunkta noteikumiem. Tiesai nav iemesla uzskatīt citādi. Tāpēc Tiesai jānoskaidro, vai pieteikuma iesniedzēja aizturēšana bija pamatota saskaņā ar e) apakšpunktu, proti, vai tā atbilda apzīmējumam “likumīga [...] alkoholiķu [...] aizturēšana” šā noteikuma izpratnē.

2. 5. panta 1. punkta e) apakšpunkta piemērojamība šajā lietā

51. Abas puses, izvērtējot, vai šajā lietā ir piemērojams 5. panta 1. punkta e) apakšpunkts, uzskatīja, ka būtiskākais jautājums ir par to, kāda nozīme piešķirama terminam “alkoholiķi” (Konvencijas tekstā franču valodā — “*d'un alcoolique*”).

52. Pieteikuma iesniedzējs apgalvoja, ka no medicīniskā viedokļa nekad nevar apgalvot, ka vienreizējs reibuma gadījums ir līdzvērtīgs “alkoholismam”. Pamatojoties uz to, viņš apgalvoja, ka iereibušas personas nevar tikt uzskatītas par alkoholiķiem, jo ar terminu “alkoholiķis” gan zinātniskā, gan nelietpratīgā valodā apzīmē personas, kuras ir atkarīgas no alkohola, nevis īslaicīgi atrodas alkohola iedarbības ietekmē.

53. Pieteikuma iesniedzējs turklāt apgalvoja, ka Konvencijas termini ir jāinterpretē šauri, jo sevišķi tie termini, kas ir saistīti ar personas brīvības atņemšanas noteikuma izņēmumiem. Šajā kontekstā pieteikuma iesniedzējs norādīja, ka jebkāda cita vārda “alkoholiķi” interpretācija neatbilstu 5. panta mērķim un šā vārda parastajai nozīmei.

54. Valdība piekrita termina “alkoholiķi” interpretācijai, ko sniedza Komisija. Proti, valdība atbalstīja uzskatu, ka šis termins attiecas ne vien uz personām, kurām ir diagnosticēta atkarība no alkohola kā psihiatriskais traucējums, bet arī personām, kas reizēm ir reibumā. Tomēr Valdība apstrīdēja to, kā Komisija interpretējusi šo terminu savā ziņojumā.

55. Tādējādi Valdība stingri iebilda pret Komisijas viedokli — viedokli, kas pamatots ar 1969. gada 23. maija Vīnes konvencijas par starptautisko līgumu tiesībām (“Vīnes Konvencija”) 31. panta 1. punktu —, ka termins “alkoholiķi”, tāpat kā citi 5. pantā minētie termini, interpretējams atbilstīgi tā parastajai nozīmei. Valdība uzskatīja, ka konkrētajai frāzei jāpiešķir “īpaša nozīme”, kā minēts Vīnes konvencijas 31. panta 4. punktā. Pēc Valdības domām līgumslēdzējas valstis bija vēlējušās piešķirt vārdam “alkoholiķi” plašu — tādēļ īpašu — nozīmi. Tas ir reģistrēts Konvencijas projekta sagatavošanas darbā, kas parāda, ka 5. pantā atļautās “likumīgas [...] alkoholiķu [...] aizturēšanas” *ratio legis* bija ietvert “parakstītājvalstu tiesības veikt nepieciešamos pasākumus, lai apkarotu [...] alkohola lietošanu”.

56. Valdība vēl norādīja, ka, ja terminam “alkoholiķi” piešķir precīzu, parastu vai vienkāršu nozīmi, tad šāda 5. panta 1. punkta e) apakšpunkta interpretācija izraisītu absurdu vai nepamatotu iznākumu, jo šādu personu aizturēšana būtu jāpamato tikai ar policijai iepriekš zināmu informāciju, ka attiecīgā persona ir medicīniski atzīta par alkoholiķi. Turklāt precīza interpretācija tāpat varētu izraisīt absurdu vai nepamatotu iznākumu gadījumos, kad alkoholiķi aiztur “atskurbuma laikā”, piemēram, ārstēšanās laikā. Tātad atskurbušu personu, lai gan ticis medicīniski diagnosticēts, ka šī persona ir alkoholiķis, nekad nevarētu likumīgi aizturēt saistībā ar piederību “alkoholiķu” kategorijai.

57. Tiesa, noskaidrojot termina “alkoholiķi” nozīmi Konvencijā, ņem vērā 1969. gada 23. maija Vīnes konvencijas par starptautisko līgumu tiesībām 31.–33. panta, kā tas

---

vairākkārtīgi darīts citās lietās, kurās bija nepieciešama Konvencijas interpretācija (skat., piemēram, 1986. gada 18. decembra spriedumu lietā “*Johnston un citi pret Īriju*”, A sērija, Nr. 112, 24. lpp., 51. punkts *et seq.*, un 1986. gada 8. jūlija spriedumu lietā “*Lithgow un citi pret Apvienoto Karalisti*”, A sērija, Nr. 102, 47.–48. lpp., 114. punkta beigas, un 49. lpp., 117. punkts).

58. Šajā saistībā Tiesa atkārtoti uzsver, ka saskaņā ar interpretācijas pamatprincipu Vīnes konvencijas 31. pantā, līgumā minēto terminu patiesās nozīmes atklāšanas un apstiprināšanas process ir vienots process, viena daudzpusīga darbība. Šis pamatprincips, izmantojot integrētu pieeju, pielīdzina tos dažādos elementus, kas ietverti šā panta četros apakšpunktos (skat. 1975. gada 21. februāra spriedumu lietā “*Golder pret Apvienoto Karalisti*”, A sērija, Nr. 18, 14. lpp., 29.–30. punkts).

59. Tomēr secība, kādā šie elementi ir uzskaitīti Vīnes konvencijas 31. pantā, nosaka šā līguma interpretācijas procesa kārtību, kas ir jāievēro. Šis process jāsāk ar līgumā ietverto terminu parastās nozīmes noskaidrošanu — ņemot vērā kontekstu un atbilstīgi līguma objektam un mērķim, kā noteikts 31. panta 1. punktā. Tas īpaši attiecas uz noteikumiem, kuri — tāpat kā Konvencijas 5. panta 1. punkts — ir saistīti ar vispārējā principa izņēmumiem un kurus šā paša iemesla dēļ never plaši interpretēt (skat. 1971. gada 18. jūnija spriedumu lietā “*De Wilde, Ooms un Versyp pret Beļģiju*”, A sērija, Nr. 12, 37.–38. lpp., 68. punkts, un 1979. gada 24. oktobra spriedumu lietā “*Winterwerp pret Nīderlandi*”, A sērija, Nr. 33, 16.–17. lpp., 37. punkts).

60. Tiesa konstatē, ka vārds “alkoholiķi” savā parastajā pielietojumā nozīmē personas, kas ir atkarīgas no alkohola. No otras puses, Konvencijas 5. panta 1. punktā šis termins ir kontekstā, kas ietver atsauci uz vairākām citām indivīdu kategorijām, proti, personām, kas izplata infekcijas slimības, garīgi neveselām personām, narkomāniem un klaidoņiem. Šo personu savstarpējā saikne ir iespējama brīvības atņemšana nolūkā veikt ārstēšanu vai tādu apsvērumu dēļ, kurus nosaka sociālā politika, vai arī vienlaikus medicīnisku un sociālu iemeslu dēļ. Tāpēc šajā kontekstā ir likumīgi pamatoti secināt, ka galvenais iemesls, kādēļ Konvencijas 5. panta 1. punkta e) apakšpunktā tiek atļauta brīvības atņemšana minētajām personām, ir ne vien tādēļ, ka tās apdraud sabiedrības drošību, bet arī tādēļ, ka šo personu aizturēšana var būt nepieciešama viņu pašu interesēs (skat. 1980. gada 6. novembra spriedumu lietā “*Guzzardi pret Itāliju*”, A sērija, Nr. 39, 36.–37. lpp., 98. punkta beigas).

61. Šis *ratio legis* norāda, kā atbilstīgi Konvencijas 5. panta 1. punkta e) apakšpunkta objektam un mērķim ir jāsaprot termins “alkoholiķi”. Tādējādi nevar interpretēt, ka šā noteikuma objekts un mērķis ir atļaut tikai alkoholiķu aizturēšanu, ar to saprotot ierobežotu personu grupu, kam ir alkoholisms klīniskā formā. Tiesa uzskata, ka saskaņā ar Konvencijas 5. panta 1. punkta e) apakšpunktu personas, kuru medicīniskā diagnoze nav “alkoholiķis”, bet kuru rīcība un uzvedība, atrodoties alkohola iedarbības ietekmē, rada draudus sabiedriskajai kārtībai vai viņām pašām, var tikt aizturētas, lai aizsargātu sabiedrības vai viņu pašu intereses, piemēram, viņu veselību un personīgo drošību.

62. Tas nenozīmē, ka Konvencijas 5. panta 1. punkta e) apakšpunktu var interpretēt tā, ka tiek atļauta indivīdu aizturēšana tikai alkohola lietošanas dēļ. Tomēr Tiesa uzskata, ka 5. panta teksts neliek domāt, ka šis noteikums aizliedz valstij piemērot šo pasākumu attiecībā uz tādu indivīdu, kas pārmērīgi lieto alkoholu, ar mērķi ierobežot alkohola radīto kaitējumu viņam un sabiedrībai vai novērst bīstamu uzvedību pēc alkohola lietošanas. Šajā jautājumā Tiesa konstatē, ka nav šaubu par to, ka nepareiza alkohola lietošana rada apdraudējumu sabiedrībai

---

un ka persona, kura ir reibuma stāvoklī, var radīt apdraudējumu sev un citiem neatkarīgi no tā, vai šī persona ir vai nav atkarīga no alkohola.

63. Tiesa turklāt secina, ka šo termina “alkoholiķi” nozīmi apstiprina Konvencijas projekta sagatavošanas darbs (skat. 33.–39. punktu iepriekš). Šajā ziņā Tiesa konstatē, ka Konvencijas pagaidu projekta komentārā ir reģistrēts, ka attiecīgā panta teksts ietver parakstītājvalstu tiesības veikt pasākumus, lai apkarotu klaiņošanu un alkohola lietošanu (*l'alcoolisme* franču valodā). Turklāt ir dokumentēts, ka Ekspertu komiteja nešaubījās, ka tam varētu piekrist, “jo šādus ierobežojumus pamato sabiedriskās morāles un sabiedriskās kārtības prasības.”

64. Pamatojoties uz to, Tiesa secina, ka pieteikuma iesniedzēja aizturēšana atbilda Konvencijas 5. panta 1. punkta e) apakšpunktam.

C. Vai konkrētā aizturēšana bija likumīga un nebija patvaļīga?

65. Pieteikuma iesniedzējs, pirmkārt, apgalvoja, ka policijai nebija iemesla viņu arestēt, jo viņš nebija iereibis un pirms un pēc aresta un arestēšanas laikā uzvedās mierīgi. Pieteikuma iesniedzējs — tāpat kā bija to darījis, kad lietu izskatīja Komisija — atsaucās uz V. K. liecībām, kuras apliecināja notārs 1996. gada 5. martā (skat. 20. un 22. punktu iepriekš).

66. Otrkārt, pieteikuma iesniedzējs apgalvoja, ka, viņam ierodoties Krakovas atskurbtuvē, ārsts viņu izmeklēja ļoti pavirši un nav uzklaušījis viņa sūdzības par policistu uzvedību. Netika veiktas atbilstīgas pārbaudes, lai noteiktu, vai viņš patiešām ir iereibis. Pēc tam, nedodot viņam iespēju paskaidrot apstākļus, kas saistīti ar viņa arestu, viņam bija jāizgērbjas un jānodod savas drēbes atskurbtuves uzraudzībā.

67. Vēl pieteikuma iesniedzējs apgalvoja, ka viņa aizturēšana nebija pamatota ar valsts tiesību aktiem. Proti, viņš netika aizturēts, pamatojoties uz aizdomām par likumpārkāpumu, kas saistīts ar sabiedriskās kārtības traucējumu, viņš nebija arī izraisījis šādas nekārtības sabiedriskā vietā un nebija apdraudējis savu vai citu personu dzīvību vai veselību 1982. gada 26. oktobra Likuma 40. panta izpratnē.

68. Pieteikuma iesniedzējs kopumā piekrita, ka varētu būt gadījumi, kad iereibusi persona var tikt uzskatīta par apdraudējumu sev vai sabiedrībai, taču šajā gadījumā apstākļi nebija šādi. Šajā ziņā pieteikuma iesniedzējs atsaucās uz spriedumu lietā *Winterwerp* (minēta iepriekš), norādot, ka Tiesas izstrādātie principi attiecībā uz “garīgi neveselu personu”, kas 5. panta 1. punkta e) apakšpunktā minētas kopā ar “alkoholiķiem”, aizturēšanu, ir jāpiemēro pēc analogijas kā pēdējo minēto personu gadījumā. Saskaņā ar šiem principiem, lai individu varētu likumīgi aizturēt 5. panta 1. punkta e) apakšpunkta nolūkā kā “garīgi neveselu” personu, ir jābūt objektīviem medicīniskiem pierādījumiem, ar kuriem var droši apliecināt, ka minētā persona sirgst ar tāda veida vai tādas pakāpes psihisku slimību, kuras dēļ ir atļauta piespiedu aizturēšana, un šai slimībai jāturpinās visā aizturēšanas laikā. Pieteikuma iesniedzējs apgalvoja, ka, ņemot vērā šīs lietas apstākļus, nebija iemesla uzskatīt viņu par alkoholiķi vai pat par iereibušu personu. Konkrētajā laikā viņš nebija alkohola reibumā, un nav bijis arī nekādu medicīnisku pierādījumu, jo īpaši atbilstīgu pārbaūžu, ka viņš bija pārmērīgi lietojis alkoholu.

69. Pieteikuma iesniedzējs turklāt apšaubīja to pierādījumu ticamību, pamatojoties uz kuriem valsts tiesas secināja, ka viņš konkrētajā laikā bija iereibis. Noliecot to, ka viņš atsacījies veikt izelpas pārbaudi, pieteikuma iesniedzējs apgalvoja, ka atskurbtuves ārsts ne vien neveica

---

šādu pārbaudi, bet arī neizmērīja viņa asinsspiedienu. Tātad pieteikuma iesniedzējs uzskatīja, ka iestādes ir aizturējušas viņu gan patvaļīgi, gan pārkāpjot valsts tiesību aktus.

70. Valdība norādīja, ka pieteikuma iesniedzējs tika aizturēts, jo viņš reibuma stāvoklī bija izraisījis nekārtības sabiedriskā vietā. Gan viņa rīcība, gan uzvedība bija iemesls viņa ievietošanai atskurbtuvē saskaņā ar 1982. gada 26. oktobra Likuma 40. pantu.

71. Valdība uzsvēra, ka nevar būt šaubu par to, ka pieteikuma iesniedzējs konkrētajā laikā bija reibuma stāvoklī, jo to konstatēja ārsts, pamatojoties uz vairākās reibuma pazīmēm, kuras viņš bija novērojis. Valdība uzsvēra, ka dokumentā, kurā reģistrēta pieteikuma iesniedzēja uzturēšanās atskurbtuvē, ir ierakstīts, ka viņš atteicās veikt izelpas pārbaudi, ar kuru varētu noteikt precīzu alkohola koncentrāciju asinīs. Valdība apgalvoja, ka nebija vērojama neviena patvaļas pazīme valsts iestāžu rīcībā, kad tās aizveda pieteikuma iesniedzēju uz Krakovas atskurbtuvi un aizturēja viņu tur uz laiku, kas bija nepieciešams, lai viņš atskurbtu.

72. Tiesa atkārtoti uzsver, ka saskaņā ar Konvencijas 5. pantu jebkādam brīvības atņemšanai jānotiek likumīgi, kas ietver arī prasību, ka tā īstenojama likumā noteiktā kārtībā. Šajā jautājumā Konvencijā būtībā tiek minēti valsts tiesību akti, un tā uzliek pienākumu ievērot valsts tiesību aktu materiālās un procesuālās tiesību normas.

73. Tajā turklāt noteikts, ka ikvienam pasākumam, ar kuru indivīdam tiek atņemta brīvība, ir jāatbilst 5. panta mērķim, proti, aizsargāt indivīdu pret patvaļu (skat. 1997. gada 27. novembra spriedumu lietā “K.-F. pret Vāciju”, *Reports* 1997-VII, 2674. lpp., 63. punkts).

74. Šajā lietā Tiesa norāda, ka nav apstrīdams fakts, ka policija, arestējot pieteikuma iesniedzēju un aizvedot viņu uz atskurbtuvi, ir ievērojusi procedūru, kas ir noteikta 1982. gada 26. oktobra Likuma 40. pantā. Tāpēc Apelācijas tiesai nebija jālemj par to, vai pieteikuma iesniedzēja paturēšana apcietinājumā ir pamatota ar Polijas tiesību aktu noteikumiem.

75. Tiesa arī norāda, ka galvenie likumiskie nosacījumi 1982. gada 26. oktobra Likuma 40. pantā minēto pasākumu piemērošanai ir šādi: pirmkārt, konkrētā persona ir iereibusi un, otrkārt, vai nu tās uzvedība ir uzbrūkoša, vai arī tā ir tādā stāvoklī, kādā apdraud savu vai citu personu dzīvību vai veselību (skat. 26. punktu iepriekš).

76. Tiesai nav pienākuma izskatīt, vai valsts iestādes ir pieņēmušas pareizus lēmumus saskaņā ar Polijas tiesību aktiem. Tās uzdevums ir noteikt, vai pieteikuma iesniedzēja aizturēšana atbildusi likumīgai alkoholiķu aizturēšanai tādā nozīmē, kādā autonomi paredzēts Konvencijā atbilstīgi Tiesas skaidrojuma 57.–63. punktā iepriekš.

77. Šajā ziņā Tiesai ir nopietnas šaubas par to, vai var teikt, ka pieteikuma iesniedzēja uzvedība alkohola ietekmē bija tāda, kas radīja draudus sabiedrībai vai viņam pašam, vai ka bija apdraudēta viņa veselība, labklājība vai personīgā drošība. Tiesas šaubas pastiprina samērā triviālais aizturēšanas faktiskais pamatojums un fakts, ka pieteikuma iesniedzējs ir gandrīz akls.

78. Tiesa atkārtoti uzsver, ka aizturēšanas likumības priekšnosacījums 5. panta 1. punkta e) apakšpunkta izpratnē ir patvaļas neesamība. Personas aizturēšana ir tik nopietns līdzeklis, ka tas ir pamatots tikai tādā gadījumā, ja ir izvērtēti citi mazāk stingri līdzekļi un ir atzīts, ka tie ir nepietiekami, lai aizsargātu personas vai sabiedrības intereses, kuras ievērojot, attiecīgo personu var aizturēt. Tāpēc nav pietiekami, ka brīvības atņemšana ir notikusi saskaņā ar valsts tiesību aktiem, tai ir jābūt vajadzīgai attiecīgajos apstākļos.

---

79. Tomēr pieteikuma iesniedzēja lietā nav pievērsta uzmanība faktam, ka 1982. gada 26. oktobra Likuma 40. pantā ir noteikti vairāki atšķirīgi pasākumi, kurus var piemērot iereibušai personai, un no tiem ievietošana atskurbtuvē ir galējais pasākums. Saskaņā ar šīs daļas noteikumiem iereibušai personai noteikti nav obligāti jāatņem brīvība, jo šo personu tikpat labi policija var aizvest uz valsts veselības aprūpes iestādi vai uz viņas dzīvesvietu (skat. 26. punktu).

80. Lai gan valsts tiesību aktos skaidri noteikta prasība apsvērt šādus pasākumus, konkrētajā lietā tas netika darīts, un šis fakts beidzot ir pārliecinājis Tiesu, ka pieteikuma iesniedzēja aizturēšanu nevar uzskatīt par likumīgu saskaņā ar 5. panta 1. punkta e) apakšpunktu. Tātad ir noticis minētā noteikuma pārkāpums.

II. KONVENCIJAS 41. PANTA PIEMĒROŠANA

81. Konvencijas 41. pantā ir noteikts:

“Ja Tiesa konstatē, ka ir noticis Konvencijas vai tās protokolu pārkāpums, un ja attiecīgās Augstās Līgumslēdzējas Puses iekšējās tiesību normas paredz tikai daļēju šī pārkāpuma seku novēršanu, Tiesa, ja nepieciešams, cietušajai pusei piešķir taisnīgu kompensāciju.”

A. Kaitējums

82. Pieteikuma iesniedzējs apgalvoja, ka viņam ir nodarīts mantisks kaitējums 1900 jauno zlotu (PLN) apmērā, kas atbilst to mantu vērtībai, kuras no viņa paņēma Krakovas atskurbtuves personāls un pēc tam uzglabāja iestādes uzraudzībā. Viņš arī pieprasīja summu 600 000 ASV dolāru (USD) apmērā kompensācijai par morālajām ciešanām un mokām, ko radīja aizturēšana.

83. Valdība uzskatīja, ka šādas summas ir pārmērīgas. Valdība lūdza, lai Tiesa nospriež, ka pārkāpuma atzīšana ir pietiekama taisnīga kompensācija. Kā alternatīvu risinājumu valdība aicināja Tiesu novērtēt taisnīgas kompensācijas apmēru, pamatojoties uz savu tiesu praksi līdzīgās lietās un ņemot vērā valsts ekonomisko stāvokli.

84. Attiecībā uz prasību par mantisku kaitējumu Tiesa norāda, ka pieteikuma iesniedzējs valsts iestādēm nav atprasījis savas mantas. Tāpēc Tiesa noraida prasību.

85. Tomēr Tiesa secina, ka pieteikuma iesniedzējam noteikti ir nodarīts nemantisks kaitējums, ko nevar pietiekami atlīdzināt, atzīstot pārkāpumu. Veicot taisnīgu novērtējumu, Tiesa šajā jautājumā piešķir pieteikuma iesniedzējam PLN 8000.

B. Tiesāšanās izdevumi

86. Pieteikuma iesniedzējs pieprasīja arī USD 23 530 saistībā ar Komisijas un Tiesas tiesvedības tiesu izmaksām un izdevumiem.

87. Valdība uzskatīja, ka pieprasītā summa ir pārmērīga, salīdzinot ar izmaksām, ko parasti iekasē Polijā, un lūdza to neapstiprināt pilnā apmērā.

88. Tiesa konstatē, ka saskaņā ar kritērijiem, kas izklāstīti šajā lietā, tai nepieciešams pārliecināties, vai pieprasītā summa bija faktiski un patiešām nepieciešama un vai tā ir

---

pamatota apmēra ziņā (skat. spriedumu lietā “*Öztürk* pret Turciju” [GC], Nr. 22479/93, 83. punkts, *ECHR* 1999-VI, u. c.). Piemērojot minētos kritērijus šajā lietā un veicot taisnīgu novērtējumu, Tiesa uzskata, ka ir pamatoti piešķirt pieteikuma iesniedzējam PLN 15 000 viņam radīto izmaksu un izdevumu atlīdzināšanai, pieskaitot jebkādu iekasējamu pievienotās vērtības nodokli un atņemot 13 174 Francijas frankus, kas kā juridiska palīdzība saņemti no Eiropas Padomes.

C. Standarta procentu likme

89. Saskaņā ar Tiesai pieejamo informāciju likumiskā procentu likme, kas Polijā piemērojama šā sprieduma pasludināšanas dienā, ir 21 % gadā.

ŠO IEMESLU DĒĻ TIESA

1. *nolemj* ar sešām balsīm pret vienu, ka ir noticis Konvencijas 5. panta 1. punkta pārkāpums;

2. *nolemj* vienprātīgi, ka:

a) atbildētājai valstij trīs mēnešu laikā ir jāsamaksā pieteikuma iesniedzējam šādas summas:

i) kompensācija par mantisku kaitējumu — PLN 8000 (astoņi tūkstoši zlotu),

ii) izmaksu un izdevumu atlīdzināšanai — PLN 15 000 (piecpadsmit tūkstoši zlotu), pieskaitot jebkādu iekasējamu pievienotās vērtības nodokli un atņemot FRF 13 174 (trīspadsmit tūkstošus simt septiņdesmit četrus Francijas frankus), kas konvertējami zlotos atbilstīgi kursam, kas piemērojams šā sprieduma pasludināšanas dienā;

b) pēc minētā trīs mēnešu perioda beigām un līdz visu šo summu samaksai jāmaksā procenti ar likmi 21 % gadā;

3. *noraida* vienprātīgi pārējo pieteikuma iesniedzēja prasības daļu par taisnīgu kompensāciju.

Sagatavots angļu valodā un paziņots rakstveidā 2000. gada 4. aprīlī saskaņā ar Tiesas reglamenta 77. panta 2. un 3. punktu.

Ēriks FRĪBERGS [*Erik FRIBERGH*],
sekretārs

Marks FIŠBAHS [*Marc FISCHBACH*],
priekšsēdētājs

Saskaņā ar Konvencijas 45. panta 2. punktu un Tiesas Reglamenta 74. panta 2. punktu šim spriedumam ir pievienoti šādi viedokļi:

a) B. Konforti piekrītošais viedoklis;

b) Dž. Bonello piekrītošais viedoklis,

c) A. B. Bakas atšķirīgais viedoklis.

M. F.
E. F.

TIESNEŠA B. KONFORTI PIEKRĪTOŠAIS VIEDOKLIS

(*Tulkojums*)

Es pievienojos tiesneša Dž. Bonello viedoklim, ka 5. panta 1. punkta e) apakšpunktā paredzētais izņēmums, ar kuru tiek atļauta brīvības atņemšana, attiecas tikai uz alkoholiķiem, un tādēļ to nevar piemērot tādām personām, kuras, tāpat kā pieteikuma iesniedzējs, reizēm ir dzēruma stāvoklī. *In claris non fit interpretatio!*

Man ir grūti saprast, kā vairākums varēja secināt, ka šajā lietā ir noticis 5. panta pārkāpums, pēc tam, kad tika apstiprināts, ka 5. panta 1. punkta e) apakšpunkts ir piemērojams tām personām, kuras reizēm ir iereibušas. Proti, man ir grūti saprast, kā pēc tam, kad tika apstiprināts tas, ka šis noteikums ir piemērojams, bija iespējams uzskatīt, ka Polijas valsts rīcība, aizturot pieteikuma iesniedzēju atskurbtuvē sešas ar pusi stundas, t. i., līdz laikam, kad pēc ārsta prognozes viņam vairs nebija jābūt reibuma stāvoklī, ir bijusi patvaļīga un nesamērīga.

Minētā piezīme nav domāta kā vairākuma kritika, un jebkurā gadījumā tas būtu neatbilstīgs temats iekļaušanai atsevišķajā viedoklī. Šis ir tikai vispārīgs komentārs, kas, manuprāt, ir būtisks šajā lietā — līdzīgi kā citās lietās — un ir saistīts ar Tiesas darba subsidiāro un pārvalstisko raksturu. Es uzskatu, ka, tā kā Konvencija sniedz iespēju skaidri un precīzi norādīt attiecīgajai valstij, kā tai būtu vai nebūtu jārīkojas, Tiesas lēmumu nedrīkst ietekmēt mazsvarīgu lietas aspektu vērtējums. Pretējā gadījumā pastāv risks, ka valsts tiesnešu patvaļīgi pieņemtais lēmums tiek aizvietots ar patvaļīgi pieņemtu Tiesas spriedumu, nenorādot konkrētajai valstij, kā izvairīties no šāda pārkāpuma atkārtošas nākotnē.

TIESNEŠA DŽ. BONELLO PIEKRĪTOŠAIS VIEDOKLIS

Es balsoju kopā ar vairākumu, secinot, ka noticis Konvencijas 5. panta 1. punkta pārkāpums, bet es nevaru pievienoties secinājumiem, kas izklāstīti sprieduma 60.–64. punktā. Tiesas uzskata, ka šajā lietā ir piemērojams 5. panta 1. punkta e) apakšpunktā noteiktais izņēmums attiecībā uz personas pamattiesībām uz brīvību.

Šo izņēmumu piemēro “likumīgai [...] alkoholiķu [...] aizturēšanai”. Rodas jautājums, vai Konvencijā, paredzot alkoholiķu aizturēšanu, ir paredzēta brīvības atņemšana arī personām, kas nav alkoholiķi, bet ir pārejošā reibuma stāvoklī.

No faktiskā viedokļa ir jāuzsver, ka nav absolūti nekādu dokumentētu pierādījumu, ka pieteikuma iesniedzējs ir alkoholiķis. Notikuma laikā viņš bija ne vairāk kā mēreni iereibis (ja vispār bija iereibis).

Konvencijas 5. panta 1. punkta e) apakšpunktā atļauts “likumīgi aizturēt personas ar nolūku aizkavēt infekcijas slimību izplatīšanos, vai garīgi slimas personas, alkoholiķus vai narkomānus, vai klaidoņus”. Šīm klasifikācijām ir viens kopējs faktors: tās norāda, ka sabiedriski bīstams stāvoklis vai sabiedriski bīstama attieksme izpaužas *ilgstoši vai kā ieradums*, bet nenorāda uz vienreizēju, pārejošu izpausmi. Klaidonis ir persona, kas dzīvo klaidoņa dzīvi, nevis kāds, kuram pagaidām nav pastāvīgas mājvietas. Atkarība no narkotikām arī norāda uz ilgstošu situāciju, nevis atsevišķu aizliegtas vielas lietošanas reizi. Garīga slimība arī nozīmē ilgstošus psihiskās darbības traucējumus, nevis kādu atsevišķu neatbilstīgas uzvedības lēkmi.

Tātad Konvencijā alkoholiķi iekļauti tādu personu grupā, kurām raksturīgs ilgstošs stāvoklis. Interpretācijā ievērojot vienkāršu *ejusdem generis* principu, būtu nepieņemami un nepareizi uzskatīt, ka vienā un tajā pašā teikumā četras no piecām kategorijām attiecas uz ilgstošu stāvokli un viena (alkoholiķi) attiecas uz atsevišķu pārejoša reibuma gadījumu. Pretējā gadījumā ar terminu “alkoholiķi” tīšuprāt tiktu grauts Konvencijas veidotāju panāktais simetriskums. Ja jēdziens “alkoholiķis” ietvertu vienreizēja reibuma gadījumus, tad tas būtu kā “trešais liekais” līdzīgu jēdzienu kontekstā.

Vairākums uzskata (skat. sprieduma 49. punktu), ka “Konvencijas 5. panta 1. punkts ietver brīvības atņemšanas atļauto pamatojumu sarakstu, kur minēti visi iespējamie pamatojumi. Tātad brīvības atņemšana nav likumīga, ja tā neatbilst vienam no pamatojumiem, kas minēti 5. panta 1. punkta e) apakšpunktā”. Citiem vārdiem sakot, Tiesa nevar paplašināt interpretācijas procesu, papildinot 5. panta 1. punktā iekļauto brīvības atņemšanas atļauto pamatojumu sarakstam, kurā minēti visi iespējamie pamatojumi.

“[...]5. panta 1. punkta tekstā [...] norādīti visi iespējamie izņēmumi.”¹ Un “5. panta 1. punktā paredzētie izņēmumi jāinterpretē šauri”².

Vairākums piekrīt arī (skat. sprieduma 59.–60. punktu), ka pareizai Konvencijas interpretācijai ir vajadzīga “līgumā iekļauto terminu parastās nozīmes noskaidrošana” un ka “vārds “alkoholiķi” savā parastajā lietojumā nozīmē personas, kuras ir *atkarīgas* no alkohola”

---

¹ 1979. gada 24. oktobra spriedums lietā “*Winterwerp* pret Nīderlandi”, A sērija, Nr. 33, 16.–17. lpp., 37. punkts. Skat. arī 1976. gada 8. jūnija spriedumu lietā “*Engel* un citi pret Nīderlandi”, A sērija, Nr. 22, 24. lpp., 57. punkts.

² 1980. gada 6. novembra spriedums lietā “*Guzzardi* pret Itāliju”, A sērija, Nr. 39, 36.–37. lpp., 98. punkts.

(lietots izcēlums). Proti, vārda “alkoholiķi” parastā nozīmē (kam vajadzētu būt noteicošajai) izslēdz tās personas, kuras nav atkarīgas no alkohola, bet reizēm ir pārejošā reibuma stāvoklī.

Atbildētājas valsts tiesību aktos ir būtiski nošķirti jēdzieni “alkoholiķi” un “iereibušas personas”. Tādējādi ir paredzētas divas krasi atšķirīgas pasākumu grupas — vienas grupas pasākumus piemēro personām, kas ir atkarīgas no alkohola, bet otra grupa ir paredzēts personām, kas ir tikai iereibušas (skat. sprieduma 24. punktu).

Vairākums piekrita, pirmkārt, ka termins “alkoholiķi” jāsaprot tā ierastajā nozīmē (personas, kas sirgst ar alkohola atkarības klīnisku formu); otrkārt, ka ir nepieļaujami papildināt 5. pantā iekļauto pamatojumu sarakstu, kurā ir visi iespējamie pamatojumi; un, visbeidzot, ka termins “alkoholiķi” ir jāinterpretē šauri. Pēc tam, man par pārsteigumu, vairākums būtiski sagroza vārda “alkoholiķi” parasto nozīmi, paplašinot to un ietverot arī personas, kas nav tieši saistītas ar kategoriju “alkoholiķi” un ir iekļaujamas citā grupā — to personu grupā, kas īslaicīgi ir alkohola iedarbības ietekmē. Abas grupas viegli tiek “samestas vienā katlā”.

Manuprāt, šī pieeja ir vienādā mērā nepieņemama un bīstama. Tiesa pirmo reizi vēsturē un turklāt ar uzviju ir atkāpusies no “veselīgās” tradīcijas, kas iepriekš uzturēta ar “religisku” degsmi, proti, ka tā nepaplašina izņēmumu sarakstu, ar kuriem tiek attaisnota brīvības atņemšana. Šis spriedums ir būtisks lēciens atpakaļ, kurā es nevaru piedalīties. Un šī jaunā pieeja rada satraukumu, jo, tā kā to pamatojumu saraksta paplašināšana, kuri attaisno brīvības atņemšanu, ir sākusies, nevar uzminēt, kā tā beigsies. Iepriekš likumīgi varēja atņemt brīvību tikai alkoholiķiem. Tagad to var atņemt alkoholiķiem *un* personām reibuma stāvoklī. Kas būs rīt?

Tas ļoti atšķiras no “Konvencijas kā aktuāla instrumenta interpretācijas”. Es pilnībā atbalstu Konvencijas tvēruma paplašināšanu, ja vien tā nekaitē nolūkam stiprināt Konvencijas mērķus, proti, veicināt un stiprināt tiesiskumu cilvēktiesību jomā. Šajā gadījumā panāktais rezultāts bija acīmredzami pretējs. Cilvēktiesību izmantošanas tvēruma *ierobežošanu* es dēvētu par tiesu aktīvismu. Tagad vairākums ir piešķīris valdībām papildu pilnvaras, lai tās varētu atņemt cilvēkiem brīvību. Tādējādi būtiski ir ierobežota cilvēka aizsardzība. Manuprāt, to ir diezgan grūti savienot ar “Konvencijas kā aktuāla instrumenta interpretāciju”.

Es apzinos, ka personas, kas nav alkoholiķi, bet ir pārejošā reibuma stāvoklī, var apdraudēt sevi un citus. Es atbalstu pasākumus, ar kuriem tiek ierobežotas šo personu iespējas nodarīt kaitējumu. Es pilnībā atbalstītu tiesību aktus, ar kuriem paredzēts kontrolēt šo personu nodarītā iespējamā kaitējuma apmēru. Tostarp varētu būt šo personu aizvešana uz uzturēšanās vietu vai slimnīcu atkarībā no konkrētā gadījuma, autovadīšanas tiesību atņemšana un saukšana pie atbildības par traucējošu un trokšņainu uzvedību, ja tāda būtu konstatēta. Robeža novelkama — un, manuprāt, to nosaka arī Konvencija — līdz ar normām, ar kurām tiek atļauts arestēt un aizturēt personas, kuras nav alkoholiķi, ja tās nav veikušas nevienu krimināli sodāmu darbību.

TIESNEŠA A. B. BAKAS ATŠĶIRĪGAIS VIEDOKLIS

Es pilnībā pievienojos Tiesas viedoklim, ka ir notikusi pieteikuma iesniedzēja brīvības atņemšana un ka viņa aizturēšana atbilda Konvencijas 5. panta 1. punkta e) apakšpunktam. No otras puses es nevaru piekrist Tiesai jautājumā par aizturēšanas likumību. Tātad es uzskatu, ka šajā lietā nav noticis Konvencijas pārkāpums.

Es domāju, ka, lai pareizi interpretētu Konvencijas 5. panta 1. punkta e) apakšpunktu, ir nepieciešams ne tikai panākt praktisku un juridiski pamatotu termina “alkoholiķi” izpratni, bet arī panākt, lai šis termins un tā piemērošana būtu saskaņā ar Tiesas iepriekšējo praksi.

Ja terminu “alkoholiķi” 5. panta 1. punkta e) apakšpunktā interpretē šauri, tad tā skaidrojums var nebūt praktiski pielietojams. Ja policija varētu aizturēt tikai tās personas, kurām medicīniski konstatēta atkarība no alkohola, tad šie noteikumi zaudētu savu praktisko ietekmi, jo laikā, kad tiek veikta nepieciešamā darbība, šāda informācija policijai parasti nav pieejama. Policija būtu bezspēcīga pret šādām personām, kuras nav atkarīgas no alkohola, bet ir pārejošā reibuma stāvoklī, ja būtu nepieciešama aizturēšana, lai novērstu nopietnu sabiedriskās kārtības traucējumu, vai ja iedzērusi persona apdraudētu savu dzīvību un personīgo drošību.

Es uzskatu, ka nepieciešamā aizsardzība pret patvaļīgu aizturēšanu ir pamatota nevis ar plašāku vai šaurāku jēdziena “alkoholiķi” definīcija, bet gan citiem elementiem. Persona, kas vispār ir atkarīga no alkohola, ne vienmēr ir bīstama laikā, kad tā nav alkohola ietekmē; no otras puses kāds, kas ir pārejošā alkohola iedarbības ietekmē, var nopietni apdraudēt sevi un citus. Šajās situācijās apdraudējums faktiski ir vienāds, un es uzskatu, ka aizturēšana attiecīgajā brīdī saskaņā ar 5. panta 1. punkta e) apakšpunktu var būt pamatota abos gadījumos.

Manuprāt, būtiskāk ir *novērst* tādu personu, kas vai nu plašā, vai šaurā nozīmē iekļaujamās alkoholiķu kategorijā, *patvaļīgu aizturēšanu*. Tieši tādēļ galarezultātā tiek stingri pieprasīts, lai policijas lēmums par kādas personas aizturēšanu šāda iemesla dēļ būtu pamatots ar objektīvu medicīnas eksperta atzinumu, kā tas cita starpā tika pieprasīts, piemēram, lietas *Winterwerp* spriedumā: “Tā, kas valsts iestādei ir jānoskaidro, būtības dēļ ir vajadzīga objektīva medicīniska ekspertīze.” (1979. gada 24. oktobra spriedums lietā “*Winterwerp* pret Nīderlandi”, A sērija, Nr. 33, 17.–18. lpp., 39. punkts).

Spriedumā *Winterwerp* lietā turklāt ir norādīts, ka “lemjot par to, vai indivīdu var aizturēt kā “garīgi neveselu personu”, tiek uzskatīts, ka valsts iestādēm ir zināma rīcības brīvība, jo valsts iestādēm pirmkārt ir jānovērtē tām iesniegtie pierādījumi konkrētajā lietā [...]”. (turpat, 18. lpp., 40. punkts). Es domāju, ka šis princips noteikti ir piemērojams arī šajā lietā.

Šajā lietā brīvības atņemšanai bija atbilstīgs pamatojums. Nav apstrīdams, ka tūlīt pēc starpgadījuma pasta nodaļā pieteikuma iesniedzēju izmeklēja ārsts. Faktiski arī ārsts, konstatējot vairākas fiziskas reibuma pazīmes, secināja, ka pieteikuma iesniedzējs ir “mēreni iereibis”, un valsts tiesu konstatējumi liecina, ka viņš izraisīja nekārtības sabiedriskā vietā.

Ņemot vērā valsts iestāžu rīcības brīvību, es uzskatu, ka nav pārliecinošu argumentu, lai varētu secināt, ka pieteikuma iesniedzēja aizturēšana Krakovas atskurbtuvē apmēram sešas ar pusi stundas bija patvaļīga un tāpēc nelikumīga saskaņā ar Konvencijas 5. panta 1. punkta e) apakšpunktu.